

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Staben
Elsie Edlund

Stockholms stads Barncentrum

Regeringen har uppdragit åt Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen att medverka till etablering av försöksverksamheter med samverkan under samma tak vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för allvarliga brott.

Efter initiativ från socialtjänstnämnden i Stockholms stad och Familjevåldsprojektet i Stockholms innerstad har Barncentrum bildats. Barn som misstänks ha varit utsatta för allvarliga brott i nära relationer ska här erbjudas bästa möjliga omhändertagande av de myndigheter som ska utföra sina utredningar med olika syften och med olika metoder. Barncentrums verksamhet ska alltid ha barnets behov och rättigheter i centrum. Verksamheten består av fem byggstenar – fem myndigheter har var och en sitt åtagande i nära samverkan och i en gemensam lokal. Tvärprofessionellt samarbete och samordnade uppdrag förväntas även resultera i ny kunskap, som efter spridning till berörda yrkesgrupper, också kommer de utsatta barnen till del (I).

Socialtjänsten i Stockholms stad kommer också för sin del att samordna utredningsverksamheten i Barncentrum med särskilda resurser för kompetensutveckling inom individ- och familjeomsorgen med inriktning på barn som far illa (II).

I Gemensam utredningsbas

Åtaganden

Basen för bemötande, bedömning och akuta insatser vid misstanke om brott mot barn innefattar ett gemensamt åtagande för de berörda myndigheterna även om socialtjänsten enligt lag, 5 kap. 1 a § Socialtjänstlagen (SoL) har ansvar för att samverkan kommer till stånd i frågor som rör barn som far illa. Skälen för att bygga en gemensam bas är de brister i samordning mellan socialtjänst, polis- och åklagarmyndigheterna, Rättsmedicinalverkets rättsmedicinska avdelning i Stockholm samt landstingets barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och barnmedicin som idag föreligger. Barn som varit utsatta för brott, särskilt i nära relationer, ska inte behöva uppsöka mer än ett ställe för förhör/samtal och läkarundersökningar i det akuta skedet och de ska inte i onödan behöva upprepa sin berättelse om vad som hänt.

I de olika myndigheternas åtaganden ligger dels att ställa sin personal till förfogande i verksamheten, dels att gemensamt utveckla kunskap och metoder som kan spridas i or-

ganisationerna. Detta kräver att myndigheterna avsätter resurser och tid både för beredskap i utredningsverksamheten och för kunskapsutveckling tillsammans med övriga aktörer/professioner.

Projektet Barncentrum - organisation

Barncentrum övergår fr o m 2006-01-01 från projektform till permanent verksamhet. Den styrgrupp som lett projektet kommer även efter övergången att följa verksamheten.

En projektgrupp bestående av tre företrädare för polisen, en för åklagarkammare, en för rättsmedicinska avdelningen, en för BUP, sex för stadsdelsförvaltningarna har arbetat fram förslag till innehåll och strukturer i Barncentrum. Även Stockholms stads juridiska avdelning har medverkat genom utarbetande av bilagt sekretessmaterial.

Syfte

De utredningar som görs i samband med misstankar om att ett barn har utsatts för brott ska vara anpassade till barnen. Barnen ska inte behöva ha kontakt med polis, åklagare, rättsläkare, personal inom socialtjänst och barnmedicin/barnpsykiatri på olika platser. De ska inte i onödan utsättas för upprepade förhör och intervjuer av olika personer och för olika syften. Genom samverkan bör handläggningstiderna inom respektive verksamhet dessutom kunna förkortas, vilket är angeläget sett ur barnens perspektiv. Om processen kan förkortas minskar riskerna för allvarliga och mer bestående skador av det trauma barnet utsatts för. Själva utredningsprocessen kan vara så påfrestande för barnet att den utgör risk för ytterligare traumatisering. Samordning av utredningarna ska förhoppningsvid minimera den risken.

Barncentrum i Stockholm ska utgöra basen för myndighetssamverkan och förbättra situationen för de barn som utsatts för brott i nära relation. Genom strukturerad samverkan förväntas de gemensamma kunskaperna och erfarenheterna kunna spridas. Utbildning och konsultationer beräknas leda till metodutveckling och kvalitetshöjning inom de olika aktörernas verksamhetsområden.

Barncentrums särskilda uppdrag inom socialtjänsten förväntas medföra en kompetens- och kvalitetsutveckling inom socialtjänsten för målgruppen barn som far illa. Handläggnings- och beslutsansvar ska inte förändras utan ligga kvar hos stadsdelsnämnderna. Barncentrum ska utgöra en förstärkning av det ordinarie systemet.

Målgrupp

Målgruppen i Barncentrum utgörs av de barn i åldern 0 till och med 17 år (enligt Barnkonventionens definition av barn) som bor i Stockholms stad och som misstänks vara utsatta för allvarliga brott i nära relationer. Med nära relationer avses inte endast personer inom familjen eller barnets andra nära anhöriga. Det kan också vara andra personer som barnet står i ett beroendeförhållande till, t ex personal i förskola eller skola eller fritidsledare. I andra särskilt ömmande fall ska Barncentrums resurser kunna tas i anspråk om de samverkande parterna är överens om det. De brott som främst avses är misshandel, fridskränkning och sexualbrott.

De specifika åtaganden som görs från de myndigheter som samverkar i planering och genomförande av utredningar ska utgå från att polisanmälan har skett och inkommit till respektive polismästardistrikt. Barncentrum ska dock kunna svara för vägledning till stadsdelsförvaltningar och andra myndigheter inför polisanmälan av ett misstänkt brott.

Barn som bevittnat våld är f.n. inte målsägande och blir därför inte föremål för samråd och förhör vid BC. Polisen aviserar med biträde av BC-personal – såsom tidigare inom Familjevåldprojektet i innerstaden – socialtjänsten om dessa anmälningar för vidare bedömning av barnets behov av skydd eller stöd enligt SoL.

Ärendevolym

Med ledning av den statistik som inhämtats från polis, socialtjänst och rättsmedicinska avdelningen uppskattas ärendeantalet i Stockholms stad till ca 800 per år. Det innebär att 800 barn ska polisförhöras och en mindre andel av dessa läkarundersökas. I ca 20 ärenden årligen ska förhör och rättsmedicinsk undersökning ske omedelbart (inom 72 timmar), för ytterligare 180 ärenden krävs både förhör och rättsmedicinsk undersökning, dock inte omedelbart. Socialtjänsten beräknas genomföra utredning enligt 11 kap.1 o 2 §§ Socialtjänstlagen i samtliga fall.

Det är angeläget att noga följa verksamheten vid BC det första halvåret 2006 för att kunna bedöma vilken kapacitet som ryms i lokalen på Kungsholmen. Först därefter finns underlag för beslut om behov av ytterligare en eller två lokaler (Söderort och Västerort) föreligger.

De fem aktörerna – uppgift och medverkan i Barncentrum

Socialtjänsten

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som bor i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver (2 kap. 2 § SoL). Verksamheten inom socialtjänsten ska alltid grundas på principen om barnets bästa (1 kap. 2 § SoL). Socialtjänsten är skyldig att utan dröjsmål inleda utredning om det genom ansökan eller på annat sätt framkommer uppgifter som kan föranleda åtgärd från nämnden. Om en utredning rör skydd eller stöd till barn får socialtjänsten anlita sakkunniga och ta de kontakter som behövs för utredningen även om vårdnadshavaren inte godkänner att så sker (11 kap. 1 o 2 §§ SoL). Socialtjänstens utredning ska vara avslutad inom fyra månader om inte beslut om förlängd utredningstid fattats.

Enligt Stockholms stads riktlinjer ska vid misstanke om barnmisshandel eller sexualbrott utredning alltid inledas och samråd omedelbart ske med lokal polismyndighet och som regel även med läkare. Det första ställningstagandet socialtjänsten ska göra är om barnet behöver skydd, dvs flyttas från den miljö där övergrepp kan misstänkas pågå. Barnet ska skyddas från övergrepp samt från repressalier och påverkan från närstående som kan bli följderna av att socialtjänst och polis intervenerar i familjen. Ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU kan vara nödvändigt att fatta.

Huvudregeln i Stockholm är att misstanke om sexual- eller misshandelsbrott mot barn ska polisanmälas. Om en polisanmälan bedöms kunna vara till uppenbar skada för barnet kan polisanmälan avvaktas eller i undantagsfall underlåtas. Beslut att polisanmäla fattas av arbetsledare, medan beslut att f.n. inte polisanmäla alltid fattas av stadsdelsnämnd.

Enligt 5 kap. 1 § SekrL (förundersökningssekretess) gäller sekretess i annan verksamhet hos myndighet för att biträda åklagarmyndigheten m.fl. att uppdaga, utreda och beivra brott. Det innebär att stadsdelsnämndens utredning som ligger till grund för polisanmälan och själva anmälan kan sekretessbeläggas med stöd av denna bestämmelse om åkla-

garen anser att det behövs. Det är stadsdelsnämnden som prövar skälen och fattar beslut i frågan.

Socialtjänsten ska utreda om barnet har behov av skydd eller andra insatser dvs barnets helhetsituation där misstanken om övergrepp utgör en del. Ett fokus på övergreppet kan, om polismyndigheten inte kan styrka brott, allvarligt påverka socialtjänstens möjligheter att få barnets psykologiska och sociala villkor utredda. Socialtjänsten kan inte invänta åklagares eller domstols beslut utan självständigt och skyndsamt bedöma behov av åtgärder till skydd och stöd för barnet.

Om barnet eller den unge misstänks ha skador till följd av övergrepp ska läkarundersökning ske omgående. Om vårdnadshavaren motsätter sig undersökning av barnet kan socialtjänsten enligt 32 § LVU besluta om läkarundersökning och kan även få biträde av polismyndighet.

Vid Barncentrum kommer socialtjänsten att ansvara för samordning av samrådsmöten och tider för förhör och läkarundersökning. Socialtjänsten kommer också att biträda polisen med att skyndsamt till respektive stadsdelsförvaltning vidarebefordra inkomna anmälningar om aktuella brott mot barn samt om barn som bevittnat våld. Personalen vid BC ska inte överta stadsdelsförvaltningarnas uppgifter i andra delar. Handläggande socialsekreterare och arbetsledare har det fulla ansvaret för socialtjänstens barnutredning. BC:s samordnande funktion ses som en nödvändig service till stadsdelsförvaltningarna och övriga samarbetsparter. Dessutom kommer BC att på sikt utgöra en viktig kunskapsbas för socialtjänsten och stimulera till tvärprofessionell fortbildning tillsammans med övriga aktörer i BC.

Inledningsvis under 2006 kommer socialtjänsten att kunna sköta samordningen helt i innerstaden (City polismästardistrikt), medan polismästardistriktet Västerort och Söderort biträds med vidarebefordran av polisanmälningar till de övriga 13 stadsdelsförvaltningarna, samt – om resurserna så medger - med samordning av samrådsmöten och barnförhör. Samrådsmöten och barnförhör kan när det gäller Söder- och Västerort tills vidare inte hållas i BC:s lokaler. Däremot kan ärenden från dessa polismästardistrikt som kräver både barnförhör och rättsmedicinsk undersökning tas emot vid BC. Efter det första verksamhetshalvåret görs en bedömning av lokalens kapacitet och om flera lokaler behöver iordningställas för att täcka hela behovet i Stockholm.

Polismyndigheten

Polisens huvuduppgift är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Enligt Polislagens 2 § 3 st ska polisen bedriva spaning och utredning i fråga om brott som hör under allmänt åtal. Polismyndigheten i Stockholms län har som mål för 2005 att andelen redovisade ärenden till åklagaren, avseende våldsbrott mot barn, ska öka från 15% till minst 20%. Våldsbrott riktade mot barn är ett prioriterat område. Med våldsbrott avses barnadrap, misshandel, olaga hot samt våldtäkt. En stor del av våldsbrotten mot barn där gärningsmannen är bekant med offret, utreds inom ramen för familjerelaterat våld.

Polismästardistriktet som svarar mot Stockholms stad har organiserat sin verksamhet på olika sätt. City och Söderort har särskilda familjevåldsenheter. I Västerort handläggs ärenden som rör våldsbrott mot barn i huvudsak vid utredningsroteln, som består av sex grupper med barnutredarkompetens i varje.

Inkomna barnärenden fördelas omgående till barnutredare och lottas in på åklagare, som blir förundersökningsledare. Polisen ser till att polisanmälan kompletteras, om den är knapphändig. I detta sammanhang ska underrättelse till socialtjänsten ske. Vårdnadshavare underrättas så snart det är möjligt (se även under Åklagarmyndigheten).

Alla barnförhör spelas in på video för att alla som är berörda ska kunna följa/granska förhöret. Om barnet har skador eller möjlighet finns att hitta spår efter misshandel eller sexuellt övergrepp sänder polisen begäran om rättsintyg till Rättsmedicinalverkets rättsmedicinska avdelning och barnläkare samt bokar tid för läkarundersökning. Polisen intervjuar personer som kan ha något att tillföra utredningen, utför vid behov husrannsakingar och initierar tekniska undersökningar. Närpolisen kan också engageras t ex då det gäller eftersökning av okända personer som ofredar barn.

Polisanmälningar som rör misshandel, fridskränkning och sexualbrott mot barn ska omgående vidarebefordras till socialtjänsten. Citypolisen kommer liksom hösten 2005 att använda BC för såväl samrådsmöten som barnförhör och läkarundersökningar. Söderorts- och Västerortspolisen kan nyttja BC i ärenden där förutom barnförhör även rättsmedicinsk undersökning ska ske. Samrådsmöten och övriga förhör måste dock tills vidare ske i polisens egna lokaler.

Handläggande polis ska alltid närvara vid de samrådsmöten som sammankallas.

Åklagarmyndigheten

Tre olika kammare, City, Söderort- och Västerortskammaren bedriver verksamhet inom Stockholms stad och de två förstnämnda kamrarna har särskilda enheter som ansvarar för brottsutredningar mot barn i nära relationer. Enligt lokal överenskommelse för åklagarkamrarna i Stockholms län och Polismyndigheten i Stockholms län ska åklagare alltid vara förundersökningsledare i brott som riktar sig mot barn under 15 år och det oavsett om skälig misstänkt finns för brottet. Av lag följer att förundersökning avseende brott mot barn under 18 år ska bedrivas skyndsamt och att utredningen, med vissa undantag, ska vara avslutad och beslut i åtalsfrågan fattat inom tre månader från det att någon skäligen misstänks för brottet.

I åklagarens uppgift ingår att se till att det skyndsamt skapas laglig grund att förhöra och läkarundersöka barn, vilket innebär att åklagaren, i de fall där misstanke om brott riktas mot vårdnadshavare eller närstående till vårdnadshavare och där barnet inte är LVU-omhändertaget, hos tingsrätten ansöka om förordnande av särskild företrädare för barnet eller att den andre vårdnadshavaren ska förordnas att företräda barnet. I åklagarens uppgift ligger också att tillgripa tvångsmedel mot misstänkt i den mån styrkan i misstankarna är tillräcklig och utredningsintresset och risken för fortsatt brottslig verksamhet motiverar det.

I verksamheten vid BC ska den på ärendet lottade åklagaren medverka i dels akuta samrådsförfaranden, dels i förväg planerade samrådsmöten i ärenden som inte är av akut karaktär. Åklagaren ska också vara närvarande vid barnförhören och genom kompletterande frågor se till att det inte uppstår onödiga brister, som måste rättas till med ytterligare förhör. I de ärenden som leder till åtal, ska åklagaren som ett led i utvecklandet av kompetensen inom verksamheten, verka för att utredande polis och socialtjänstpersonal är närvarande vid rättegångarna och om detta inte är möjligt i vart fall ge någon form av feedback genom att tillhandahålla domar.

Rättsmedicinalverkets rättsmedicinska avdelning i Stockholm

Vid många fall av misstänkt barnmisshandel och sexuella övergrepp bör barnen läkarundersökas. Enligt SOSFS 1997:5 bör denna typ av undersökningar utföras av rättsläkare. I många fall kan dock även krävas gott pediatriiskt kunnande och därför bör de flesta undersökningarna utföras tillsammans med specialist i barnmedicin eller barnkirurgi. Många undersökningar kräver även fortsatt utredning inom sjukvården varför en primär kontakt med rättsmedicinska avdelningen och landstinget är att föredra för att verka utifrån barnets bästa. Rättsintyget omfattar bedömning av kroppsliga skador, dess uppkomstmekanismer, ålder och medicinska konsekvenser. Rättsintyget utfärdas på begäran av polis, åklagare eller länsstyrelse. En rättsmedicinsk undersökning i fall av sexuella övergrepp har i vetenskapliga studier visat sig ha positiv inverkan på barnet på så sätt att det tas på allvar, får inblick i eventuella skador eller frånvaron av sådana samt ett generellt bekräftande.

Det är av stor vikt att akuta fall (inom 72 timmar) tas om hand snabbt för spårsäkring etc och dessa fall hänvisas framför allt till barnsjukhusens akutmottagningar med – om behov finns – även rättsläkare på plats. De andra undersökningarna kan med fördel utföras i lugnare miljöer. Rättsintygen ska undertecknas av samtliga medverkande läkare och vara avslutade inom maximalt tre veckor.

Stockholms läns landsting

Barn och ungdomspsykiatri (BUP)

Barn- och ungdomspsykiatriens uppgift i BC är dels att delta i diskussionen rörande handläggning av enskilda ärenden, dels bidra till den gemensamma kunskapsutvecklingen. I de ärenden som utreds vid BC är det BUP:s ansvar att bedöma barnets och familjens behov av kris- och/eller längre barnpsykiatrisk behandlingskontakt samt att erbjuda sådan kontakt.

I första hand, när det gäller BC City, berörs de lokala öppenvårdsmottagningarna Kungsholmen, Johanneshov (tidigare Södermalm) och Danderyd (om Lidingö kommun kommer att ingå). I ett senare skede berörs övriga lokala öppenvårdsmottagningar med ansvar för befolkningen i Stockholms stad (Brommaplan, Järva, Farsta och Skärholmen). Vid varje mottagning kommer ett *begränsat antal* medarbetare – i syfte att skapa bästa möjliga personkontinuitet – att utses att vara ansvariga för att delta i arbetet vid BC. Minst en person från varje mottagning kommer att delta regelbundet vid BC:s fasta samrådsmöten. Vidare har de beredskap för att med kort varsel delta i extrainkallade möten, där ärendets brådskande karaktär gör att samrådet inte kan vänta till ordinarie samrådsmöte.

BUP:s ansvar är att delta i dessa samrådsmöten för att bidra till att en så god tvärprofessionell bedömning som möjligt görs. Här ingår också att utifrån bedömningen delta i planering av fortsatt handläggning, bl a preliminärt ställningstagande till om behov föreligger av barnpsykiatrisk utredning och/eller behandling. I de fall då sådan bedöms vara indicerad görs också en planering av lämplig tidsföljd, bl a i relation till polisens och socialtjänstens utredningar.

I fall med misstanke om sexuella övergrepp begångna av personal vid t ex skola/förskola och där flera barn förmodas vara inblandade kallas såväl den lokala öppen-

vårdsmottagningen som BUP Vasa (BUP:s specialenhet för insatser vid misstänkta eller bekräftade sexuella övergrepp) till samrådsmöte.

BUP Vasa och BUP Bågen (specialenhet för insatser vid misstänkt eller bekräftat våld inom familjen) förutsätts vidare kunna bidra med sin kompetens (utbildning/konsultation) i det kunskapscentrum som planeras inom Stockholms stad.

Barnmedicin

Målet för hälso- och sjukvården enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. (2 §). Vården ska vara av god kvalitet och tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen. Vidare ska vården vara lättillgänglig och bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet. Varje patient som vänder sig till hälso- och sjukvården ska, om det inte är uppenbart obehövlig, snarast ges en medicinsk bedömning av hälsotillståndet.

Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens/stadsdelsnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs och har skyldighet att göra anmälan till socialnämnden (stadsdelsnämnden) enligt 14 kap. 1 § SoL.

I Stockholms Barncentrum kommer landstingets barnmedicinska verksamheter att bidra till att en så god tvärprofessionell bedömning som möjligt görs. Här ingår också att delta i planering av fortsatt handläggning, eventuell utredning och behandling. I de fall då sådan bedöms vara indicerad görs också en planering av lämplig tidsföljd, bl a i relation till polisens och socialtjänstens utredningar.

Till samrådsmöten ska barnmedicinsk specialist kallas om behov finns. Beredskap att närvara finns vid Astrid Lindgrens Barnsjukhus och vid Sachsska Barnsjukhuset. För att skapa kontinuitet, hög kompetens och minska sårbarheten finns på båda barnsjukhusen ett mindre antal specialister varav en enligt uppgjort schema kan närvara på BC för konsultation, undersökning m.m. vid misstänkt misshandel eller sexuellt övergrepp. Nämnade två barnsjukhus har beredskap att utföra undersökningarna med kort varsel. I de fall även rättsmedicinskt utlåtande begärts av polis/åklagare ska barnläkare medverka tillsammans med rättsläkare. I vissa fall då barnet inkommit till barnakut med skador sker undersökningarna på sjukhuset dit även rättsläkare kallas. Då det gäller puberterade flickor ska BC medverka till att flickan undersöks vid mottagningen för våldtagna kvinnor vid Södersjukhuset.

Arbetsrutiner/flödesschema

När polisen fått in anmälan av aktuella brott mot barn informeras socialtjänsten omedelbart, dels för beslut om att inleda utredning enligt 11 kap. 1 o 2 §§ SoL, dels för ev beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU. Åklagare/polis beslutar om förundersökning och avgör om ärendet är av brådskande natur eller inte. Samordnaren vid BC ges i uppdrag att kalla samman till samrådsmöte samma dag eller dagen efter i brådskande fall eller på i förväg inbokade samrådstider. Till samrådsmöte kallas alltid handläggande polis, åklagare samt handläggande socialsekreterare och arbetsledare från stadsdelsförvaltning. Beroende på ärendets karaktär kan även företrädare för barnmedicin, barnpsykiatri eller vuxenpsykiatri kallas. Dessa ska ha beredskap att delta. Jourlistor upprättas för förbokade tider. Företrädare för BUP kommer att delta vid alla förbokade samrådsmöten under 2006 som resurs för övriga och för att bidra till gemensam

kunskapsutveckling. Samrådet ska resultera i en gemensam skriftlig utredningsplan (mall utarbetas). Tid och plats för förhör och läkarundersökning bestäms. Om polisen kallar rättsläkare ska samtidigt barnläkare inkallas.

Förhör och läkarundersökning kan i vissa fall behöva genomföras på annan plats än i BC:s lokaler t ex om barnet har lagts in på sjukhus.

Puberterade flickor ska undersökas vid mottagningen för våldtagna kvinnor på Södersjukhuset. Övriga läkarundersökningar kan ske vid BC. Många barn som varit utsatta för misshandel kommer in till akutmottagningar. Dessa mottagningar gör då kroppsun- dersökningen och säkrar spår.

Stockholms stad – Polismästardistriktet City, Söderort och Västerort

Alla barn i Stockholm har rätt att få del av de samordnade resurser som finns inom Barncentrum. Diskussioner har förts om hur BC ska utformas för staden som helhet. BC på Kungsholmen har byggts upp som ett projekt i innerstaden och får tills vidare utgöra bas för hur verksamheten i framtiden bör ordnas. Under första halvåret 2006 kommer BC att drivas av socialtjänsten i Stockholm (Socialtjänstnämnden). Verksamheten har då övergått från projektform till permanent verksamhet.

Under det första halvåret 2006 ska alla barnärenden från City precis som nu kunna tas emot för samråd, förhör och läkarundersökningar. Dessutom ska BC pröva att även ta emot Stockholmsärenden där både förhör och rättsmedicinsk undersökning krävs från Söder- och Västerortspolisen. Barncentrums socialsekreterare kommer att biträda polismästardistrikt och stadsdelsförvaltningar i väster- och söderort med att vidarebefordra polisanmälningar om aktuella brott mot barn samt information om barn som bevitnat våld. Om resursen medger kommer socialsekreteraren även kunna samordna samrådsmöten även om dessa får äga rum i polisens lokaler. Först efter denna period är det möjligt att bedöma Barncentrums kapacitet i lokalen på Kungsholmen och om det är lämpligt och ekonomiskt möjligt att hyra och utrusta ytterligare ett eller två BC.

Ytterligare fyra kommuner i länet berörs av de tre polismästardistriktets verksamhet – i Västerort är det Solna, Sundbyberg och Ekerö, i City är det Lidingö. Samtal har inletts med företrädare för de kommunerna om eventuell medverkan och delfinansiering av socialtjänstens kostnader. Inte bara polisen utan även landstingets verksamheter har vissa svårigheter att särbehandla barn, som inte tillhör Stockholms stad.

Bemanning

Tre socialsekreterare ska tills vidare utgöra den fasta bemanningen vid Barncentrums utredningsbas. De kommer att vara anställda av Socialtjänstförvaltningen. De kommer att ha sin huvudsakliga arbetsplats i lokalen på Kungsholmen men kommer att utföra stora delar av samordningsuppgifterna i polisens lokaler. Socialsekreterarnas huvuduppgift är samordning. I BC ska även socialtjänstens kunskapscentrum ingå med minst två anställningar, varav en chef. Skälet till att just socialtjänsten ska ha huvudansvar för samordning och därmed bemanning vid BC är att socialtjänstens ansvar för barnen oftast sträcker sig över lång tid medan t.ex. polisens och åklagarens insatser är begränsade till utredningsfasen. Det är angeläget att öppenhet finns för ändringar i bemanningen.

Finansiering

Uppbyggnaden av BC City har finansierats av Stockholms stad (i huvudsak personalkostnad, Kompetensfonden 2004-2005). Socialtjänstförvaltningen har under 2005 svarat för hyra, reparationer, utrustning av lokalen på Kungsholms torg. Polisen i City har svarat för utrustning och möblering av förhørs- och medhöringsrum och BUP för viss utrustning.

I Stockholms stads budget för 2006 har resurser för permanentning av BC avdelats.

Utvärdering

Barncentrum i Stockholm kommer att delta i den nationella försöksverksamheten enligt regeringsuppdrag. Den startar 1 januari 2006 och ska pågå till mars 2008 då slutlig utvärdering ska ha skett av de 6-7 verksamheter i olika delar av landet som ingår i försöket.

Avdelningen för rättssociologi, Lunds universitet (professor Karsten Åström m fl) kommer att svara för utvärderingen.

Utöver den utvärderingen kommer styrgruppen att följa verksamheten. Erfarenheter från BC ska tas tillvara genom seminarier och annan utbildning gemensamt för de samverkande aktörerna.

II Kunskapscentrum – Barn som far illa (KC-B)

Kunskapscentrum är en del av stadens Barncentrum (BC) och ska inriktas på kunskapsutveckling i socialtjänstens arbete med målgruppen ”barn som far illa” (enligt definition i prop 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer, sid 48-49). Kunskapscentrum ska söka omvärldskunskap och bistå stadsdelsförvaltningarna med att omsätta teoretisk kunskap i praktiken och att därvid skapa garantier för att barnets bästa sätts i fokus.

Den tvärprofessionella konsultgruppen (BIF-gruppen) utgör den utåtriktade kärnan och svarar som nu för konsultservice till stadsdelsförvaltningarnas IoF-verksamhet. Konsultationstider ska erbjudas oftare än nu, dvs ca 2 dagar per månad. Särskild prioritet har konsultationer för lokala professionella nätverk i enskilda barnnärenden. Konsultation sker efter beställning av ansvarig chef inom IoF.

Utöver konsultservice ska Kunskapscentrum sammanställa erfarenheterna från den gemensamma utredningsverksamheten i Barncentrum och sprida till stadsdelsförvaltningarna, möjligtvis även utanför IoF-enheterna genom seminarier och utbildning (huvudsakligen finansierat genom deltagaravgifter).

Kunskapscentrum svarar för Stockholms rapportering till den nationella försöksverksamheten med barnrättscentrum.

Kunskapscentrum ska vid utbildningsplanering samråda med berörda chefer vid stadsdelsförvaltningarna (BOU-nätet) och därvid utgå från den kompetensbeskrivning socialstyrelsen arbetat fram för handläggare av barnutredningar (handbok och allmänt råd är att vänta 2006). Utbildning bör kunna erbjudas såväl nytillkommen personal som till erfarna barnutredare. Kunskapscentrum ska vidare söka samarbete med stadens FoU-enhet och med enheter inom polisen, åklagarmyndigheten, rättsmedicinska avdelningen

och landstinget för att få till stånd den gemensamma tvärprofessionella vidareutbildning som krävs för arbetet i BC:s utredningsverksamhet.

Kunskapscentrum måste ha nära samarbete med/koppling till socialtjänstförvaltningens stab och till SLK:s välfärds- och utbildningsavdelning som ansvarar för stadsövergripande frågor bl a inom den sociala barn- och ungdomsvården.

En nödvändig uppgift är att skapa nätverk med andra aktörer utöver dem som är engagerade i Barncentrum utredningsverksamhet och som har kontakt med och arbetar för barn som far illa – t ex andra verksamheter inom landstinget, Barnombudsmannen, Rädda Barnen, BRIS.

Kunskapsutvecklingen bör i första hand koncentreras till den utredningsverksamhet som bedrivs vid BC. Det innebär att dokumentera samrådsmöten, ärendetyper och handläggningsförfarande samt resultat i det gemensamma arbetet för barn som varit utsatta för brott i nära relationer. För uppföljning av handläggningsförfarande och resultat behövs kontaktpersoner vid varje stadsdelförvaltning. Återkoppling till stadsdelförvaltningarna bedöms ha stort praktiskt värde för förvaltningarna tillsammans med omvärldsbevakning och möjlighet till konsultation.

Socialtjänstförvaltningens stab genomför två gånger årligen utbildning för nytilkommen personal i handläggning och dokumentation i barn – och ungdomsärenden. Ett önskemål finns om vidareutbildning för mer erfaren personal, med tidigare ”barn som far illa - kurser” i staden som förebild.

Personalen vid Barncentrum inklusive kunskapscentrum bör regelbundet besöka stadsdelförvaltningarna för erfarenhetsutbyte och reflektion över genomförda respektive planerade aktiviteter.

Styrgruppen för utveckling av Barncentrum i Stockholm:

Dag Helin, ordförande
Socialtjänstförvaltningen

Cecilia Uddenfeldt
Älvsjö sdf

Lennart Enocsson,
Länspolisen

Göran Månsson
Kungsholmens sdf

Tora Holst
Västerorts åklagarkammare

Anders Meuller
Hässelby-Vällingby sdf

Olav Bengtsson
BUP-divisionen, landstinget

Kristin Marklund
Kompetensfonden

Per Sandstedt
Sachsska Barnsjukhuset

Janet Gudmunds Dannsted t
Rättsmedicinalverkets
rättsmedicinska avdelning

Bilaga

Sekretess inom Stockholms stads Barncentrum

Samverkansformer

Det råder sekretess mellan de olika verksamheterna socialtjänst, skola, hälso- och sjukvård samt polis och åklagare. Möjligheter finns dock att i vissa fall lämna ut sekretessbelagda uppgifter. Vid informationsutbyte mellan olika verksamheter där sekretess råder mellan verksamheterna förordas dock att i möjligaste mån inhämta samtycke från den enskilde/om underårig dess vårdnadshavare. Det är viktigt att vid inhämtande av samtycke ange vilka andra verksamheter som kommer att delta.

Enligt 1 kap 5 § sekretesslagen utgör sekretess inte hinder mot att uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Uppgifter får dock inte lämnas ut med stöd av denna bestämmelse för att den mottagande myndigheten skall kunna fullgöra sin uppgift.

Vid en utredning enligt 11 kap 2 § SoL får sakkunniga konsulteras och i övrigt tas de kontakter som behövs.

Sekretessregler

Nedan följer en kortfattad redogörelse de huvudsakliga sekretessregler som gäller för de olika verksamhetsområdena.

Socialtjänstsekretess

7 kap 4 § sekretesslagen

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretess gäller inte beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om slutet ungdomsvård.

Hälso- och sjukvårdssekretess

7 kap 1 § sekretesslagen

Sekretess gäller, om inte annat följer av 2 §, inom hälso- och sjukvården för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I 2 § undantas vissa beslut.

Förskolesekretess

7 kap 38 § sekretesslagen

Sekretess gäller i förskoleverksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Skolesekretess

7 kap 9 § sekretesslagen

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

I skolans elevvårdande verksamhet i övrigt gäller svag sekretess, dvs om det kan antas att den enskilde lider men.

I övrigt gäller sekretess för uppgift om enskilda identitet, adress och liknande uppgifter om personliga förhållanden om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider men.

Sekretess hos polis och åklagare*5 kap 1 § sekretesslagen*

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål, polis- och åklagarmyndighets brottsförebyggande och brottsbeivrande verksamhet om det kan antas att verksamheten motverkas eller skadas om uppgiften röjs.

9 kap 17 § sekretesslagen

Sekretess gäller för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden som kommer fram under förundersökning i brottmål om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessbrytande regler*14 kap 4 § sekretesslagen - Samtycke från den enskilde*

Den enskilde kan ge samtycke till att information lämnas till vissa andra angivna mottagare. För underårig krävs vårdnadshavarens samtycke. Dock kan den underåriges eget samtycke vara tillräckligt beroende på deras ålder och utveckling och sakens beskaffenhet. Man kan också tänka sig fall då samtycke bör krävas både från den omyndige och från vårdnadshavaren.

14 kap 1 § sekretesslagen - Uppgiftsskyldighet enligt lag

Om uppgiftsskyldighet föreligger enligt lag hindrar inte sekretessen att uppgifter lämnas till annan myndighet, t.ex. anmälningsplikt enligt

14 kap 1 § SoL. De myndigheter som enligt denna regel har anmälningsplikt är också skyldiga utan hinder av sekretess att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

14 kap 2 § 4-5st sekretesslagen - Uppgift angående brott

Huvudregeln är att sekretess inte hindrar att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagare eller polis om fängelse är föreskrivet för brottet och det kan antas föranleda annan påföljd än böter.

När det dock gäller uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap 1-6 §§ sekretesslagen, däribland socialtjänstsekretess och sekretess inom hälso- och sjukvård, krävs för att lämna uppgift till polis och åklagare att det är fråga om misstanke om brott där minst

två års fängelse är föreskrivet i straffskalan. Undantag från detta är om det är fråga om brott enligt 3, 4 eller 6 kap brottsbalken mot underårig. T.ex. misshandelsbrott, sexualbrott, hotbrott.

14 kap 2 § 6st sekretesslagen - Nödvändig vård eller behandling

När det gäller sekretess inom socialtjänst och hälso- och sjukvård kan uppgift om enskild lämnas mellan dessa myndigheter om det är frågan om enskild som inte fyllt 18 år, eller som fortgående missbrukar, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

14 kap 3 § sekretesslagen - Generalklausulen

Av generalklausulen gäller att en uppgift får lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av uppgiften lämnas ut väger tyngre än det intresse sekretessen skall skydda. Bestämmelsen gäller inte för socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Vårdnadshavare gentemot underårig

Vårdnadshavare har som regel rätt att ta del av handling som rör sitt barn. Undantag kan finnas när barnet blir äldre och det uppnått sådan ålder och mognad att det kan anses ha berättigat intresse av integritet gentemot föräldrarna. Bedömning sker även utifrån uppgiftens beskaffenhet.

Enligt 14 kap 4 § 2st sekretesslagen gäller sekretess för uppgift till skydd för underårig även i förhållande till vårdnadshavaren, om det kan antas att den underåriga lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Vid sådana förhållanden kan inte heller vårdnadshavarens efterge sekretessen genom sitt samtycke.